

Sprawozdanie z 29 Międzynarodowej Konferencji Europejskich Firm Społecznych CEFEC

Streszczenie

29 Międzynarodowa Konferencja Europejskich Firm Społecznych CEFEC, poświęcona zagadnieniom ekonomii społecznej oraz zdrowia psychicznego, jest najważniejszym wydarzeniem międzynarodowym w obszarze przedsiębiorczości społecznej. W dniach 22–23.09.2016 r. została ona zorganizowana po raz pierwszy w Polsce.

W trakcie Konferencji poruszane były istotne zagadnienia dotyczące rozwoju przedsiębiorczości społecznej oraz prowadzenia skutecznej aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych w naszym kraju.

Omawiane podczas Konferencji rozwiązania i innowacje odegrają istotną rolę w dalszym rozwoju ekonomii społecznej w Polsce na przestrzeni najbliższych lat oraz przyczynią się do zwiększenia potencjału sektora przedsiębiorstw społecznych tworzącego miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych.

Konferencja poprzez wymianę wiedzy i doświadczeń międzynarodowych umożliwiła poszukiwanie rozwiązań problemów przedsiębiorstw społecznych tworzących miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych, a w szczególności osób doświadczających problemów ze zdrowiem psychicznym.

Słowa kluczowe: ekonomia społeczna, przedsiębiorczość społeczna, zdrowie psychiczne, przedsiębiorstwo społeczne, firma społeczna

Report of the 29-th Annual Conference of Social Firms Europe CEFEC

Abstract

29-th Annual Conference of Social Firms Europe CEFEC (Confederation of European social Firms, Employment initiatives and social Co-operatives) devoted to social economy and mental health issues took place in Lodz (Poland) on 22–23 September 2016. It was addressed to representatives of social enterprises, non-governmental organizations, umbrella organizations and public institutions from Europe. The participants (more than 200 people) represented 19 European countries and Japan.

The conference provided an invaluable opportunity for European social entrepreneurs and NGOs active in the field of social economy to share and exchange professional knowledge and experience and show the social impact of social enterprises focusing on vocational integration of people with mental health problems. Participants also discussed the challenges that social firm sector was facing and looked together for solutions of the common issues that arose when creating valuable workplaces for

vulnerable people. The important goal of the conference was to spread and promote best practices of European social enterprises in order to strengthen their capabilities. During the Conference (plenary sessions, study visits and workshops), experts from Poland and other countries presented and discussed very important issues concerning development of social entrepreneurship and effective vocational activation of people with disabilities in Poland, including: Social Return on Investment; economic aspects of running social enterprises, social firm model – best practices across Europe; umbrella organizations uniting and representing social enterprises; social franchising; social enterprise as an effective tool of vocational activation of people experiencing mental health problems.

Innovations presented and discussed during the 29 Annual Conference of Social Firms Europe CEFEC will undoubtedly play an important role in Poland in further development of social economy and social entrepreneurship sector which creates workplaces for people with disabilities.

Keywords: social economy, social entrepreneurship, mental health, social enterprise, social firm

O Konferencji

29 Międzynarodowa Konferencja Europejskich Firm Społecznych (*29-th Annual Conference of Social Firms Europe CEFEC*), poświęcona zagadnieniom ekonomii społecznej oraz zdrowia psychicznego, odbyła się w Urzędzie Miasta Łodzi w dniach 22–23 września 2016 r. Była ona adresowana do przedstawicieli przedsiębiorstw społecznych, organizacji pozarządowych, organizacji parasolowych zrzeszających firmy społeczne oraz instytucji publicznych z Europy.

Nad Konferencją, która została objęta Honorowym Patronatem Małżonki Prezydenta RP – Pani Agaty Kornhauser-Dudy, opiekę medialną sprawowały TVP Łódź oraz Radio Łódź. Konferencja została zorganizowana przez *Social Firms Europe CEFEC*, Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych, Firmę Społeczną KŁOS, Fundację *Del Cielo* oraz Stowarzyszenie Wsparcie Społeczne Ja-Ty-My, a rolę gospodarza pełnili Prezydent Miasta Łodzi – Pani Hanna Zdanowska oraz Marszałek Województwa Łódzkiego – Pan Witold Stępień.

W Konferencji wzięło udział wielu znakomitych gości, przedstawicieli przedsiębiorstw społecznych, organizacji pozarządowych oraz instytucji publicznych (w tym władz centralnych i samorządowych regionu łódzkiego) z Polski oraz 19. innych krajów: Austrii, Belgii, Kanady, Chorwacji, Czech, Anglii, Niemiec, Grecji, Włoch, Japonii, Litwy, Mołdawii, Rumunii, Szkocji, Serbii, Słowenii, Hiszpanii, Szwecji oraz Szwajcarii. W wydarzeniu uczestniczyło łącznie ponad 200 osób, w tym 54 osoby z zagranicy.

W ramach wystąpień Gości Honorowych otwierających Konferencję, prelekcję wygłosił m.in. Pan Robert Kwiatkowski, Prezes Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Zdjęcie 1. Wystąpienie Pana Roberta Kwiatkowskiego, Prezesa Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Konferencja Firm Społecznych w Europie jest wyjątkowym wydarzeniem wpisującym się od 29 lat w kalendarz najważniejszych imprez międzynarodowych w obszarze ekonomii społecznej. Co roku jej gospodarzem jest jedna z organizacji członkowskich *Social Firms Europe CEFEC* (międzynarodowe stowarzyszenie z siedzibą w Brukseli, zrzeszające 44 członków z 20. krajów Europy oraz z Japonii). W dniach 22–23.09.2016 r. została ona zorganizowana po raz pierwszy w Polsce, a jej współorganizatorem była Firma Społeczna „KŁOS” sp. z o.o. (od 2012 r. członek Zarządu CEFEC), powołana przez Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych.

Konferencja stanowiła unikalną okazję do wymiany wiedzy oraz doświadczeń na poziomie międzynarodowym, co przyczyniło się do upowszechniania oraz promowania najlepszych praktyk wypracowanych w różnych krajach oraz umożliwiło wspólne poszukiwanie rozwiązań problemów występujących w przedsiębiorstwach społecznych tworzących miejsca pracy dla osób wykluczonych społecznie, a w szczególności osób doświadczających problemów ze zdrowiem psychicznym. Założeniem realizacji Konferencji było również nawiązanie i rozwijanie współpracy partnerskiej pomiędzy przedsiębiorstwami społecznymi i organizacjami parasolowymi wspierającymi firmy społeczne na terenie Europy.

Konferencja składała się z sesji plenarnych, sesji warsztatowej oraz wizyt studyjnych w przedsiębiorstwach społecznych.

Zdjęcie 2. Wystąpienie Pani Agnieszki Niedźwiedzkiej, Prezesa Towarzystwa Przyjaciół Niepełnosprawnych

Szczegółowe informacje o Konferencji i prelegentach, w tym program wydarzenia oraz materiały pokonferencyjne (prezentacje do pobrania), są dostępne na stronie internetowej: www.29cefecconference.pl.

Konkluzje i rekomendacje

W trakcie Konferencji (sesji plenarnych, wizyt studyjnych oraz spotkań warsztatowych) z udziałem prelegentów i ekspertów z Polski i zagranicy omawiane były sukcesy, najlepsze praktyki i problemy związane z tworzeniem stabilnych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, w szczególności doświadczających problemów ze zdrowiem psychicznym. Konferencja umożliwiła spojrzenie na te kwestie z różnych perspektyw, m.in.: polityki społecznej państwa, organizacji społecznych zaangażowanych w aktywizację społeczno-ekonomiczną osób niepełnosprawnych, organizacji zrzeszających i wspierających przedsiębiorstwa społeczne oraz badań naukowych dotyczących obszaru problemowego. Poruszano niezwykle istotne zagadnienia z punktu widzenia dalszego rozwoju ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej oraz skutecznej aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej w Polsce, m.in.:

- Społeczna Stopa Zwrotu z Inwestycji (*Social Return on Investment*),
- Ekonomiczne aspekty prowadzenia przedsiębiorstw społecznych,
- Model firmy społecznej – najlepsze praktyki europejskie,

- Organizacje parasolowe zrzeszające i reprezentujące przedsiębiorstwa społeczne,
- Franczyza społeczna,
- Przedsiębiorstwo społeczne jako skuteczne narzędzie aktywizacji zawodowej osób doświadczających problemów ze zdrowiem psychicznym.

Ważnym celem konferencji organizowanych od 29 lat pod auspicjami międzynarodowej organizacji parasolowej *Social Firms Europe CEFEC* jest zawsze facylitacja procesu prowadzącego do pozytywnych zmian, służących zwiększeniu efektywności i jakości tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych oraz wprowadzaniu skutecznych narzędzi i upowszechnianiu najlepszych praktyk usprawniających rozwiązywanie trudnych problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem kraju, który w danym roku organizuje konferencję. Cel ten był również realizowany w tym roku podczas Konferencji odbywającej się w Polsce.

Spośród zagadnień omawianych podczas Konferencji, na szczególną uwagę zasługuje niewątpliwie model firmy społecznej, który łączy w sobie najlepsze cechy zarówno biznesu, jak również działalności społecznej ukierunkowanej na tworzenie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. Po szczegółowej analizie prowadzonych w Polsce działań aktywizujących zawodowo osoby niepełnosprawne oraz ocenie ich skuteczności (biorąc pod uwagę zarówno sukcesy, jak również zdiagnozowane problemy i deficyty), nasuwają się wnioski, iż model firmy społecznej będący w wielu krajach europejskich skutecznym narzędziem aktywizacji społeczno-ekonomicznej osób niepełnosprawnych, w tym chorujących psychicznie, jest rozwiązaniem szczególnie rekomendowanym i potrzebnym w naszym państwie.

Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych opracowało i przedstawiło propozycję zmian legislacyjnych dotyczących wprowadzenia i prawnego ugruntowania modelu firmy społecznej w Polsce. Inspiracją do wdrożenia efektywnego modelu firmy społecznej w naszym kraju była dla nas współpraca z partnerami zagranicznymi, m.in.: *Forth Sector* w Szkocji, organizacji międzynarodowej zrzeszającej firmy społeczne *Social Firms Europe CEFEC* oraz niemieckiej organizacji doradzającej przedsiębiorstwom społecznym – *FAF*. Dodatkowo, od 2008 r. testujemy model firmy społecznej w Polsce na bazie Ośrodka Szkoleniowego „KŁOS”, który powstał jako rezultat projektu „Koalicja Łamania Oporów Społecznych KŁOS”, realizowanego w ramach PIW EQUAL (2004–2008). Jest on pionierskim w Polsce przykładem firmy społecznej, bazującej na sprawdzonych wzorcach szkockich. Zależy nam na tym, aby najlepsze praktyki wypracowane przez wiele lat w innych krajach, znalazły również zastosowanie na gruncie polskim, przyczyniając się do rozwoju ekonomii społecznej w naszym państwie oraz skuteczniejszej aktywizacji społeczno-ekonomicznej osób niepełnosprawnych i wykluczonych społecznie.

Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych wraz z Fundacją *Del Cielo* w 2016 r. otworzyło pierwszy Ośrodek Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych prowadzony w oparciu o restaurację „Filharmonia Smaku” w Łodzi (ul. Pabianicka 132), funkcjonujący zgodnie z ideą firmy społecznej. Na przykładzie tej inicjatywy pokazujemy i promujemy najlepszą praktykę w zakresie modelowej współpracy pomiędzy jednostkami państwowymi, samorządowymi oraz organizacjami społecznymi. Przedsięwzięcie to okazało się bardzo dużym sukcesem. Zależy nam na tym, aby to miejsce kreowało nową jakość i wyznaczało wysokie standardy dotyczące prowadzenia efektywnej i skutecznej aktywizacji społeczno-ekonomicznej osób niepełnosprawnych w Polsce. Stanowi ono ostatni krok w procesie aktywizacji zawodowej w warunkach chronionych, przygotowujący do wyjścia i samodzielnego funkcjonowania na otwartym rynku pracy w przyszłości. Zatrudnienie znajdują tam osoby niepełnosprawne chorujące psychicznie. Wśród innych grup osób niepełnosprawnych jest to grupa najbardziej defaworyzowana na rynku pracy. Tym istotniejsze dla poprawy losu tych ludzi jest zapewnienie im zwiększonego, optymalnego i zrównoważonego wsparcia. Model firmy społecznej, zastosowany w przypadku tej inicjatywy, umożliwia skuteczną aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych chorujących psychicznie, która jest dostosowana do ich indywidualnych potrzeb. Zakłada on stworzenie odpowiedniego środowiska pracy dla tych osób oraz zapewnienie niezbędnego wsparcia psychologiczno-motywacyjnego na każdym etapie ich rozwoju zawodowego. Osoby niepełnosprawne/chorujące, ze względu na ich problemy w funkcjonowaniu zawodowym i społecznym, często nie są w stanie udźwignąć samodzielnie wszystkich obowiązków wiążących się z prowadzeniem przedsiębiorstwa na otwartym rynku, m.in. kwestii zarządzania, strategicznego planowania, formalno-prawnych, marketingowych, sprzedażowych, księgowych. Skuteczne prowadzenie działalności gospodarczej wymaga zaangażowania specjalistów, którzy sprawią, że firma będzie w stanie konkurować z innymi podmiotami na otwartym rynku, co umożliwi jej przetrwanie oraz rozwój w przyszłości. Model firmy społecznej stanowi odpowiedź na powyższe problemy, ponieważ zakłada on przygotowanie i organizację środowiska pracy dla osób niepełnosprawnych przez profesjonalistów z różnych dziedzin (biznes, zarządzanie, prawo, księgowość, psychologia, itd.). Takie podejście maksymalizuje szanse powodzenia tej działalności oraz umożliwia realne tworzenie stabilnych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

Model firmy społecznej umożliwi również efektywne zastosowanie różnorodnych metod wspomagających rozwój przedsiębiorstw społecznych, takich jak np. koncepcja Społecznej Stopy Zwrotu z Inwestycji, w ramach której opracowano narzędzia umożliwiające analizę oraz wyrażenie w liczbach i pieniądzech korzyści płynących z działań aktywizujących zawodowo osoby niepełnosprawne prowadzonych w przedsiębiorstwach społecznych. Dużą zaletą modelu firmy społecznej jest dążenie do jak największej niezależności od środków i dotacji publicznych, co

wpływa pozytywnie na bezpieczeństwo takiego przedsiębiorstwa i minimalizuje ryzyko utraty płynności finansowej. Model firmy społecznej zakłada, iż otrzymywane wsparcie ze środków publicznych, umożliwiające założenie i rozwój działalności, przyczynia się do budowania podmiotu, który w przyszłości będzie w stanie samodzielnie i efektywnie funkcjonować na rynku, rozwijać się oraz docelowo tworzyć więcej miejsc pracy dla osób wykluczonych społecznie. Takie działania przynoszą realne korzyści państwu i całemu naszemu społeczeństwu, zarówno społeczne, jak i ekonomiczne. Aktywność zawodowa jest niezwykle istotnym elementem funkcjonowania każdego człowieka, a opisane tutaj narzędzia umożliwią inkluzję społeczną i zawodową osobom niepełnosprawnym chorującym psychicznie, które dzięki temu nie będą pozostawione na marginesie społeczeństwa, co najczęściej wiąże się z koniecznością utrzymywania i leczenia ich przez państwo. Poprzez pracę w przedsiębiorstwie społecznym będą one w stanie zarobić na swoje utrzymanie, a jednocześnie pełnić ważną i pożyteczną rolę w społeczeństwie, co przyczyni się również do mniejszego obciążenia budżetu państwa w takich obszarach, jak pomoc społeczna, rynek pracy i służba zdrowia.

Fundacja *Del Cielo* oraz Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych, które razem prowadzą Centrum Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych w oparciu o Restaurację „Filharmonia Smaku” w Łodzi, pracują również obecnie nad rozwojem innowacyjnego w Polsce modelu franczyzy społecznej, który znacznie zwiększy szanse na sukces nowopowstałych podmiotów i przyczyni się finalnie do utworzenia wielu miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Doprowadzi to do rozwoju sieci dynamicznie działających firm społecznych w Polsce, tworzących miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych i wykluczonych społecznie w ramach modelu franczyzy społecznej – innowacyjnej metody upowszechniania i transferu najlepszych praktyk dotyczących prowadzenia biznesu społecznego. Umożliwia ona replikowanie sprawdzonych i skutecznych rozwiązań wypracowanych przez franczyzodawcę, a jednocześnie minimalizuje ryzyko niepowodzenia po stronie franczyzobiorcy. Niezwykle istotnym elementem franczyzy społecznej, który odróżnia ją od zwykłej franczyzy związanej wyłącznie z maksymalizacją profitu przedsiębiorstwa, jest realizowanie celów społecznych, w tym zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Dokumentacja franczyzowa zawiera więc instrukcje i wskazówki, w jaki sposób należy tworzyć miejsca pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, co ułatwia franczyzobiorcy efektywną inkluzję zawodową tych osób w ich miejscu pracy.

Wierzymy, iż powstanie nowoczesnych przedsiębiorstw społecznych w Polsce tworzących stabilne miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych, zarządzanych przy wsparciu profesjonalistów oraz oferujących wysoki standard produktów i usług, umożliwi także rozwój silnej organizacji parasolowej na poziomie centralnym, która będzie zrzeszała te podmioty, reprezentowała ich interesy oraz zabiegała o adekwatne wsparcie ze strony instytucji publicznych. Wierzymy, że

efektem tych działań będzie powstanie sieci prężnie działających przedsiębiorstw społecznych, które w przyszłości utworzą wiele stabilnych i dostosowanych do indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych miejsc pracy, a tym samym przyczynią się do skutecznego rozwiązania bardzo ważnych i trudnych problemów społecznych.

Jesteśmy głęboko przekonani, iż ww. innowacje omawiane w ramach 29 Międzynarodowej Konferencji Europejskich Przedsiębiorstw Społecznych oraz implementowane w Polsce, odegrają bardzo istotną rolę i będą niewątpliwie kształtowały oraz stymulowały dalszy rozwój ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej w naszym kraju na przestrzeni najbliższych lat. Po ich adaptacji i pełnym wdrożeniu w państwie, sektor ekonomii społecznej zwiększy w znacznym stopniu swój potencjał oraz będzie dużo efektywniej wypełniać swą niezwykle istotną misję społeczną, wspomagając radzenie sobie z problemami wykluczenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych, w tym chorujących psychicznie.